İslâm Tarihi'nin Bilinmeyen Olayları, Bölüm 2 Muhammed'in Zeynep'e Aşık Olması ve Evlenmesi Mevzusu.

Muhammed, bir gün bir iş icabı Zeyd'in evine gidiyor; meğerki o gün Zeyd evde değilmiş. Muhammed kapıyı açıp baktığında, Zeynep'in çıplak vücudunu görünce değişiyor.

"Muhammed beni görünce, 'Ey kalpleri değiştiren yüce Allah' deyip döndü yoluna devam etti." Hatta İmam Taberani, Mucem-i Kebir adlı yapıtında 24/44'te, Zeynep'ten naklen, Muhammed'in az önceki sözüne şunu da ekliyor: "Muhammed evden gidip kaybolana kadar yolda kendi kendine mırıldanıp bir şeyler söylüyordu." Aynı ifade İbn-i Sad tarafından da Tabakat, 8/295, No: 4120'de dile getirilmiş (Zeynep binti Cahş bölümünde).

Çoğu kaynakta, Zeyd eve gelince Zeynep'in olup bitenleri ona olduğu gibi anlattığı aktarılıyor. Bunun üzerine Zeyd olayın boyutunu anlıyor ve Muhammed'e giderek "Sen bizim eve gelip hanımımı görmüşsün, ola ki onunla ilgili senin kalbine bir şey gelmiş; o zaman ben onu boşayayım, sen al" diyor. (Mesela, İbn-i Sad, Tabakat, 8/295.) Hatta, Kadı Baydavi'nin şerhi olan Şeyhzade'de aynı ayetle ilgili "Muhammed. o anda Zeynep'i bembeyaz, çok güzel, Kureyş kadınlarının en mükemmeli olarak görünce, kalbi değişti" biçiminde bir bilgi aktarılıyor.

Zeyd'in, Muhammed'e, "Sen bizim eve gelip hanımımı görmüş ve 'Ey kalpleri değiştiren Allah' ifadesini kullanmışsın. Ola ki senin kalbine bir şey gelmiş. O zaman ben onu boşayayım sen al" şeklinde beyanatta bulunmasının sebebi şuydu: Zeyd, hem Muhammed'in üvey evladıydı; ki bu yüzden babasına saygı göstermek zorundaydı; ayrıca o zavallı ve saf adamın kafasında, Muhammed'in âşık olduğu bir kadınla hâlâ evli kalmasının, kendi başına ilahi bir felaket getirebileceği düşüncesi oluşmuş ve içinde korku doğmuş olabilir. Hele o günkü koşullarda bunu düşünmek çok doğaldı. Muhtemelen bir diğer etkili sebep de şudur: Şayet Zeyd, boşanma teklifinde bulunmamış olsaydı, Muhammed'in onu ortadan kaldırma ihtimali çok güçlüydü. Muhammed'in bu olayının Davud peygamberinkine benzetilmesi de, bu tezi doğrular niteliktedir.

Zeyd'in az önceki müracaatı üzerine, (formalite gereği) Muhammed ona, "Allah'tan kork, eşini boşama" yanıtını verir (Ahzâb Suresi, 37. ayet). Bu nasihat üzerine Zeyd onu dinler ve oradan ayrılır. Zeyd, zaten Muhammed'in sözünü kıramazdı. Çünkü bu karşı gelme, Kur'an'ın genel ruhuna aykırı olduğu, özel olarak da Ahzâb Suresi'nin 36. ayetine aykırıydı. Bu ayette, "Muhammed'in verdiği bir kararda, hiçbir mümine itiraz hakkının olmadığı, aksine hareket edenin, apaçık bir sapıklığa düşmüş olacağı kesin bir ifadeyle belirtiliyor. Kaldı ki Zeyd, Muhammed'den gelecek böyle olumlu bir kararı canı gönülden temenni ediyordu. Çünkü o, eşini seviyordu. Onun, "Eşimi boşayacağım" teklifini Muhammed'e aktarması, ağırlıklı olarak nabız yoklaması amacını güdüyordu. Peki Muhammed Zeynep'e âşık olduğu halde, neden onun kocası olan Zeyd'e, "Sakın ha hanımını boşama..." diyordu? Muhammed,

kendisinin Zeyd'e böyle bir söz söylemesinin zararlarını bilmiyor muydu acaba? Aslında çok iyi biliyordu ve bu yönteme bilerek başvuruyordu. Gerçekten çok profesyonelce bir karardı bu. Zaten Zeynep'i elde etmenin bu taktikten başka ikinci bir formülü yoktu. Eğer apaçık bir biçimde yetkisini kullanıp Zeynep'i elde etseydi veya Zeyd'e, "Ben ona âşık oldum artık bu aşamadan sonra onu boşa ben alayım" demiş olsaydı, o zaman kurduğu sisteme kendi eliyle dinamit koymuş olacaktı. Çünkü, onun muhaliflerinin eline çok önemli bir koz geçmiş olurdu. İşte bunun için çok kurnazca bir taktik uygulayıp Zeynep'i elde etmeyi başarabildi. Taktik şudur: Herkese karşı kendi haklılığını savunabilmek için Zeyd'e, "Kusura bakma! bak, ben sana hanımını boşama dedim; fakat, gelen vahiy beni haksız çıkardı; Allah bana, 'Zeynep'i al, bu evlilikte hayır vardır' diyor. Allah'ın bu emrine uymazsak hepimiz günaha gireriz..." demektedir. Ve nihayet bu sefer kendisi Zeyd'i çağırıp gelen ayetleri ona okuyor. Ayetin özü şu: "Ey habibim, hani hem Allah'ın, hem de senin ona iyilik yaptığın Zeyd'e sen, 'hanımını tut, onu boşama, Allah'tan kork' diyordun. Halbuki sen bu konuda ciddi değildin ve insanlardan çekinerek Allah'ın açığa çıkaracağını (Zeynep'in aşkını) kendi içinde gizliyordun. Oysa, asıl korkmana layık olan Allah'tır. Zeyd, o kadından ilişiğini kesince, biz onu sana nikâhladık ki üvey baba, evlatlığı, hanımını boşadığı zaman onu alabilsin (demek istediği, evlatlığın hanımı gelin sayılmaz. Dolayısıyla, üvey baba gerekirse onu alabilir, haram değildir) ve bu diğer insanlara örnek olsun. Allah'ın emri yerine getirilmiştir..." (Ahzâb Suresi, 37. ayet.)

Asıl hadise, bundan sonra başlıyor. Muhammed, Zeyd'i çağırıp bu ayeti anlattıktan sonra ona şu görevi veriyor: "Git Zeynep'e bu olayları anlat ve onu bana iste." Evet, Muhammed Zeynep'i kendine istemek için aracı olarak Zeyd'i gönderiyor. Zeyd itiraz edemezdi. Nihayet, Zeynep'in yanına varıyor. Kapıya varınca, içeri giremiyor ve yüzünü çevirerek -kendi ifadesine göre- ter içinde, sanki dünya başına yıkılmış gibi bir ruh hali içinde kendisinin Muhammed'in elçisi olduğunu ve onu istemeye geldiğini söylüyor. Zeynep ise, o sırada hamur işini yapmaktadır. Zeyd'i dinledikten sonra bu teklife olumlu yanıt vermiyor ve "Bu konuda düşünmem gerekir" diyerek ibadet odasına çekiliyor. Zeyd, bu olumsuz haberi Muhammed'e anlatınca, Muhammed artık buna dayanamıyor ve doğruca Zeynep'in evine giderek ona el koyuyor. Gerekçe, o sırada inen Ahzâb Suresinin 37. ayetindeki, "Ey habibim, Zeynep'i biz sana nikâhladık" şeklindeki ifadedir. Artık bu ayete dayanarak ne Zeynep'e mehir ücretini veriyor, ne evlenme için şahit tutuyor ve ne de akrabasından izin alıyor. İşte bu şekilde artık -beğenilmese de- muradına ermiş oluyor.

Muhammed'in Zeynep'le evlilik gerekçesi, Kur'an'da şu şekilde açıklanıyor:

1- Şayet üvey evlat hanımını boşarsa, onun hanımı gerçek gelin gibi olmadığından, üvey babanın onunla evlenebileceği gerekçesi (Ahzâb Suresi, 37. ayet);

2- Bunu meşru göstermek için önceki peygamberlerin de böyle yaptığının öne sürülmesi (Ahzâb Suresi, 38. ayet);

3- Zeynep'in Muhammed'le evliliğinin, yerine getirilmesi gereken bir kader işi olduğunun belirtilmesi (Ahzâb Suresi, 38, ayet);

4- Muhammed'in, doğurmadığı kimseye (Zeyd'e) baba olamayacağı gerekçesi (Ahzâb Suresi, 40. ayet).

Ahzâb Suresi'nin 38. ayetinde, "Muhammed'in Zeynep'le evlenmesi, bir kader işi olup mutlaka yerine getirilmesi gereken bir olaydır" deniyor. Oysa İslam inancına göre, kaderi takdir eden Allah'tır. O zaman neden bu kadıncağız ve Zeyd hakkında bu kötü kaderi takdir etmiş ki?

Ahzâb Suresinin 40. ayetinde ise, kendi geliniyle evlenebilmesi için "Muhammed hiç kimsenin babası değildir" deniyor ve böylece Zeyd'in onun evlatlığı olmasının pek o kadar fonksiyonunun olmadığı belirtiliyor.

Peki sormazlar mı ki, bu olaydan önce Muhammed 18 yıllık peygamberdi; neden Allah böyle bir ayet/ayetler göndermedi de, gencecik ve aynı zamanda yeni evlenmiş Zeyd ve Zeynep çiftine denk getirdi? Üstelik Muhammed'in yaşı 58, Zeynep'inki ise 35'ti ve Muhammed'in yanında da bir sürü kadın vardı. Onların içinde -o zaman- Ayşe 12; Hafsa 23 ve Ümmü Seleme 30 yaşlarındaydı ki, bu durumda Zeynep'in bu evliliği kabul etmesi, onun için intihardan daha beterdi. 58 yaşında olan Muhammed'in hiçbir kadını olmasaydı bile, onun Zeynep'i alması vicdanen doğru değildi. Hele hele Ayşe ve Hafsa'nın Muhammed'in yanında olmaları, Zeynep için çok kötü bir şeydi. Çünkü biri Ebu Bekir'in, diğeri de Ömer'in kızıydı. Zeynep'in ise, kendisinin hukukunu savunacak otoriter bir akrabası yoktu. Şunun da bilinmesinde yarar vardır ki, Muhammed aynı yılda Zey-nep'ten başka Cüveyriye ve Reyhane ile de evleniyor. Yani aynı yılda üç sefer damat oluyor; var olan eski hanımlar da hariç. Bütün bunlara karşın Allah, Muhammed'e "Zeynep'i ben sana nikâhladım" diyor. (Ahzâb Suresi, 37. ayet.)

Hele Ahzâb Suresi'nin 38. ayetindeki gerekçe ise, çok ilginç! Orada özetle, "Allah'ın Muhammed'e helâl kıldığı bir şeyi (hem birden fazla kadınla evliliği, hem de kendi gelini olan Zeynep'i almayı) yerine getirmekte (onu almakta) ona herhangi bir günah yoktur, Önceki peygamberlerde de Allah'ın kanunu böyleydi" deniyor. Acaba bu benzetmeden kasıt nedir? Muhammed, özellikle Yahudiler tarafından şu iki konuda eleştiri yağmuruna tutuluyordu:

1. Başkasının hanımına zorla el koyan bir peygamberdir;
2. İşi gücü yok da devamlı kadınlarla evleniyor. Halbuki bunlar, bir peygambere yakışmayan davranışlardır diyorlardı...

Ahzâb Suresi'nin 38. ayetinin inmesiyle, kendine yönelik bu iki eleştiriye, -kendince- yanıt vermiş oluyordu. Peki önceki peygamberlerin olaylarıyla Muhammed'in bu olayı arasında acaba nasıl bir ilgi vardır? Bunu çözümlemeye çalışalım:

Yahudiler, peygamberlerine çok bağlıydı. Oysa onların peygamberlerinden baba-oğul olan Davut ile Süleyman da, Muhammed'in buradaki hadisesine benzer bir olayla karşı karşıya kalmışlardı. Muhammed'e yöneltilen eleştirileri bertaraf etmek için gelen ayette onların peygamberlerine atıfta bulunuluyordu. Çünkü Davut da tıpkı Muhammed'in Zeynep'e olan aşkı gibi, bir gün damda gezerken kendine bağlı komutanlardan "Hitti Uriya"nın hanımını

çıplak olarak görmüş ve ona âşık olmuştu. Bu sırada hem o kadınla gayri meşru bir şekilde yatmış, hem de onun kocasını vurdurmak için savaşa gönderip öldürtmüştü. İşte Ahzâb Suresinin 38. ayetindeki benzetmenin bir kısmı budur. Görüldüğü gibi, Muhammed'i kurtarmak için Yahudilerin peygamberlerinden emsal gösteriliyor.

Zeynep'le ilgili inen ayetlere, Ayşe bile inanamıyor ve "Eğer Muhammed Kur'an'dan bir şey inkâr etseydi, bu ayetleri inkâr ederdi" diyor. Yani, o günkü koşullarda 12 yaşlarında olan gencecik bir Kadın (Ayşe) bile bunun pek uygun bir şey olmadığını fark edebiliyor. . Okuduğunuz için teşekkürler.

KAYNAKLAR:

Kadı Beydavi, Envarü't Tenzil...; Begavi, Mealimü't Tenzil; Taberi, Camiü'l Beyan; Zamahşeri, el-Keşşaf'...; Ebu Bekir ibn-il Arabi, Ahkam-ül Kur'an; Kurtubi, el'Camiu li Ahkam'il Kuran: İzzetlin Abdülaziz Dımaşki, Tefsir-ül Kuran; Cemalettin el-Kasımi, Mehusinü't Te'vil ve bunlar gibi daha nice müfessir, Ahzâb Suresi'nin 37 ve 38. ayetlerinin açıklamasında bu ifadeyi yazmışlardır; Taberani, Mucem-i Kebir, 24/44 No: 121; Heysemi, Mecmeu'z Zevaid, 9/247-48; Siret-i İbni İshak, Sezai Özel terc., s.321; Ömer Rıda Kehhale, Alam-i Nisâ, 2/59; Hakim, Müstedrek..., 4/23; İbni Sad, et-Tabakat, No: 4120, c.7/295; İbni Habib. el-Muhabber..., s.85; Taberi, Milletler ve Hükümdarlar Tarihi, MEB terc. 5/461; Askalani, Tehzibü't Tehzib, No: 2800-12/449; M. Sait el'Mübeyyed, Mevsuatu Hayati's Sahabiyat, s.398, "Zeynep binti Çalış" bölümü ve daha nice kaynak.

Siret-i İbni İshak, Sezai Özel terc., s.321, İbni Sad, Tabakat, 8/295 ve Ömer Rıda Kehhale, Alam-i Nisâ, 2/59.

Müslim, Nikah, No: 1428/89; Kütüb-i Sitte, İ. Canan terc.. 4/190. No: 747 ve 15/496, No: 5615; İmam Ahmet bin Hanbel, Müsned, 3/195, Enes bin Malik hadisleri; Nesai, "Nikah" bölümü, 26. bap, No: 3249-679; Taberani, Mucem-i Kebir, 24/40; Sünen-i Beyhaki, 7/54; İbni Sad, Tabakat, 8/295, "Zeynep binti Cahş" bölümü; İbn'il Cevzi, Sıfat-ı Safve, 2/33. No: 131; Kandehlevi, Hayat-i Sahabe, Ahmet Meylani terc., 3/302; İbni Abd'il Ber, İstiab..., No: 3355; İbn-il Esir, Üsdü'l Gabe, No: 6947: Salihi, Ezvac'i Nebi, s A 82; Halebi, İnsanü'l Uyun, 3/411; İbni Kesir, el-Bidaye..., 4/148; ayrıca tefsirlerden: İbni Kesir, Bahrü'l Muhit, Hazın, Derveze'nin et Tefsir-ül hadis, Tantavi tefsiri, Maverdi, Suyuti'nin Lübab-ün nükul, Kurtubi, Beğavi ve daha sayamadığımız birçok tefsir, siyer ve tabakat kitapları. Bütün bunlar, Muhammed-Zeyd-Zeynep olayını, ayrıntılı bir biçimde açıklamışlardır.

Kütüb-i Sitte, İ. Canan terc., 4/180. 747 nolu hadis şerhinde; Askalani, el-İsabe..., No: 11221; Hindi, Kenz'ül Ummal, No: 37786; İbni Sad, Tabakat..., 7/295; Hakim, Müstedrek, 4/25; Halebi, İnsan-ül Uyun, 3/313.

Tevrat, "2. Samuel", 11/2-27; Matta İncili, 1/6; Taberani, Mucem-i Kebir, 24/43. Burada "kadının adı el'Yesiye'dir" diye yazılı. Alusi, Ruh-ül Beyan, Ahzâb-38'de olayı aktardıktan sonra "kadının adı el'Yesiye'dir" diyor; Fahrettin er-Razi, Mefatih'ül Gayb, Ahzâb-38'de. "Benzetmeden gaye Davud-Uriya olayıdır" diyor, aynı olay, İbni Abbas tefsiri, Ahzâb-38'de de işleniyor Kurtubi, kendi tefsirinde "Bu benzetmeden kasıt, Davud-Uriya olayıdır" diyor,

Beğavi, Mealim-üt Tenzil adlı eserinde Ahzâb-38'de "Davud-Uriya” hikâyesini yazıyor, İzzettin Dımaşki, kendi tefsirinde, Ahzâb-38'de aynı şekilde anlatıyor; İbni Sad, Tabakat, 8/350‘de; Heysemi, Mecmeu'z Zevaid, 7/92'de; Kadı İyad, eş-Şifa, 1/85'te ve daha birçok kaynak, “Kur’an’daki benzetmeden gaye, Davud ile Uriya'nın eşidir" diye anlatıyorlar.

Müslim, İman, No: 177/288; Tirmizi, Ahzâb tefsiri, No: 3207; Taberani, Mucem-i Kebir; 24/41, No: 11M 13; Ahmet bin Hanbel, Müsned, 6/241,266.

Ayrıca Bkz. İlhan Arsel, Şeriat ve Kadın; Arif Tekin İslâmda Cinselik; Arif Tekin, Kur'an'da Kadın ve Muhammed'in Hanımları; Arif Tekin, Kur'an'ın kökeni; Arif Tekin, Muhammed ve Kurmayları Hanımları.